

סיכום בגרות במחשבת

פרק ב' - אני מאמין:

דודי זינגר

האם ראוי לחקור (חקירה מדעית) בשביל להגיע לאמונה?

רבי נחמן מברסלב, מתוך "ליקוטי מוהר"ן" תנינא: עיקר התכלית והשלמות היא לעבוד את ה' בתמימות גמור בלי חוכמות! יש "מחקרים" שבשבילם העיקר הוא ע"י חקירה בחוכמות חיצוניות, אבל אצלנו השגת התכלית היא ע"י קיום מצוות מעשיות ואמונה פשוטה ותמימה. אסור לעסוק בחוכמות כלל (רק לצדיק הגדול מותר).

אסור לחקור, יש לעבוד את ה' בתמימות גמורה-

ריה"ל, מתוך "הכוזרי":

הדרגה הגבוהה היא קבלת האמונה בתמימות, בלי התפלפלות ובלי התחכמות. המתחכם והחוקר נמצא בדרגה נמוכה יותר. אבל מי שכבר לא נמצא בדרגת האמונה הפשוטה ונכנסו ספקות בליבו- ראוי לו להשתמש במחקר כדי לבסס את אמונתו - במקרה זה עדיף להשתמש בחקירות מאשר להישאר בספק.

עדיף שלא לחקור ולעבוד את ה' בתמימות, אך מי שיש בליבו ספקות צריך לחקור ולבסס את האמונה.

לסיכום:

רבי נחמן מברסלב	רבי יהודה הלוי (ריה"ל)
אסור לחקור, יש לעבוד את ה' בתמימות גמורה	עדיף שלא לחקור ולעבוד את ה' בתמימות, אך מי שיש בליבו ספקות צריך לחקור ולבסס את האמונה

למה ללמוד אמונה?

הערה:

רב סעדיה גאון (רס"ג), רבי משה חיים לוצאטו (רמח"ל), רבינו בחיי והרב קוק סבורים שיש חשיבות בלימוד אמונה, כלומר לדעת כולם ראוי לחקור ולהתעמק בהבנת עולם האמונה.

רב סעדיה גאון, מתוך: ההקדמה לספר אמונות ודעות:

יש סוגי אנשים שונים בקשר לידיעת האמת (וכולם ירווחו מכך שילמדו ויעמקו בלימוד אמונה מתוך הספר "אמונות ודעות"):

1. יש אדם שהגיע אל האמת והוא יודע זאת ושמה- ילמד מהספר ויתחזק באמונתו.
2. יש אדם שהגיע אל האמת, אך היו לו ספקות והוא עזב את האמת - ילמד מהספר ויסתלקו הספקות.
3. יש אדם שמחזיק בשווא (שקר) וחושב שהוא האמת (ועוזב את הישר והאמת) - ילמד מהספר ויבין שטעה באמונתו.
4. יש אדם שמצא שיטה מסוימת ואח"כ עזב אותה ומצא שיטה אחרת וכו' והוא בתהפוכות כל חייו - ילמד מהספר ויגיע לאמת.

לכן השליחות שלי בספר היא להבהיר את האמת ולעזור לאנשים להגיע אליה.

הערה:

יש אנשים שחושבים שיש סתירה בין המדע לאמונה הדתית אך זוהי טעות שהמוני העם (הלא משכילים) מאמינים בה בטעות.

לא רק שהתורה מתירה את העיסוק במדע, אלא שאנו מצוים לחקור את העולם באמצעות המדע.

מה שהתורה אוסרת זה דרך של חקירה בלבד ונטישת דברי הנביאים. דרך שהיא רק חקירה מדעית ונטישה של דברי הנביאים דרך זו היא בעייתית ויכולה להוביל לטעות בחקירה.

כיוון שאנשים רבים מעם ישראל מבולבלים באמונתם- יש צורך לכתוב ספר שיעזור להם בבירור האמונה.

הערה:

אמנם חז"ל הדריכו להימנע מחקירות שכליות מיותרות, אך כיום יש צורך ממשי בחקירות ובירורים אלו.

סיבות לחקירה מדעית:

1. **כדי לאמת בעזרת השכל את מה שאנו כבר יודעים על העולם בעזרת הנבואה - כדי לברר לעצמנו על אמונתנו.**
2. “**דע מה שתשיב לאפיקרוס” (כופר)** כדי שנוכל להשיב למדענים או בני דתות אחרות שטוענים שהדת שלנו טועה.

שאלה: אם ניתן להגיע לאמת בעזרת השכל אז למה היינו צריכים לקבל את האמת דרך הנבואה?

תשובה: אם היינו מחכים עד שכל אחד יברר בשכלו את האמונה- היה חולף זמן רב מאוד עד שהיינו מגיעים לבירור שלם ומקיף. בינתיים, רבים היו עלולים לטעות, ולהגיע לאמונות אחרות, או להפסיק לברר את האמונה.

מסקנה:

קיבלנו את האמת בעזרת התורה, ללא עוררין ורק אז נצטוונו לעיין ולחקור בעזרת המדע והשכל ולאמת את מה שידוע לנו מהתורה.

רמח"ל (רבי משה חיים לוצאטו)

מתוך: ההקדמה למסילת ישרים:

הדברים שבחיבור שלי הם דברים ידועים ומפורסמים, אך התועלת שבהם היא **בשינונים ובהיזכרות בהם**, כיוון שלמרות ידיעת נכונות הדברים – קיימת שכחה רבה לגבי יישומם בפועל.

אני כותב בספר שלי על לימוד היראה ועל המידות שעל האדם לפתח. זה דבר שכל חכם יודע שהוא חשוב מאוד. אבל, בחיי היומיום- החכמים עסוקים בלימוד תורה, משנה וגמרא, והם מזניחים נושא זה (כי הם חושבים שהוא פשוט).

מי כן עוסק בזה? פשוטי העם שלא יכולים לעסוק בדברים לעומקם.

נוצר מצב שהחכמים- לא מפתחים את נושא המידות ויוצא שאנשים חושבים שלהיות חסיד זה רק בסגפנות ובעצם זה הרבה יותר מזה.

ופשוטי העם העוסקים בלימוד מוסר (ואמונה), לא באמת מבינים את הנושא.

אבל האמת היא שחשוב מאוד לעסוק בענייני היראה ותיקון המידות, מכמה סיבות:

א. על האדם להשקיע מאמץ ולפתח את תחום מידותיו. אלו דברים שחוקקים באדם באופן טבעי אך כדי להתפתח עליו להתמיד ולהתעסק בהם (וזה לא לוקח הרבה זמן בשגרה).

ב. ענייני המידות, יראת ה' ואהבת ה' אלו הדברים החשובים ביותר בחיי האדם ואסור לו להזניח אותם- עליו לחזור ולעסוק בהם יומיום. אסור לאדם להזניח את העיסוק במידות וביראה- כדי שלא יעבור עליהם.

ג. יש הרבה סיבות (דברים) שמרחיקים את האדם מהיראה ותיקון המידות, וע"י לימוד יומיומי האדם יתגבר על הדברים המרחיקים.

מסקנה: יש צורך לעבוד את הקב"ה באהבה וביראה, לתקן את המידות את הדעות

ואת המעשים ועל כן לשוב ללמוד אמונה.

רבנו בחיי, מתוך: ההקדמה לספר חובת הלבבות:

שאלת הקדמה: התורה נותנת לנו מצוות עשה ולא תעשה, האם יש מצווה על הכוונה בקיום המצוות? כלומר אם צריך לכוון על קיום המצווה יש צורך לברר וללמוד מה מהות ומטרת המצווה, אם כן חובה ללמוד אמונה וללמוד את טעמי המצוות.

תשובת רבנו בחיי: בתורה יש מערכת מצוות שקשורות לכוונה ולמצפון, ולא ניתן לקיים אותם ברמה הגבוהה ללא כוונה בעת עשייתם.

חכמת התורה מורכבת משני סוגי חובות:

1. **חובת האברים** - כוללת מצוות שכליות עם סיבה ברורה, ומצוות שמעיות – שאיננו יודעים את הסיבה שלהם.

2. **חובות הלבבות** (מצוות לגבי כוונת האדם, אמונתו, מידותיו). דוגמאות: קבלת קיום הבורא, היות העולם נברא, אחדות הבורא, יראת האל, אהבת האל.

קיום מצוות הנכללות בחובת האברים בניתוק ממצוות הקשורות לחובת הלבבות, הופכת את קיום המצווה לפעולה טכנית מרוקנת מתוכן, הרי מה המשמעות של קיום מצוות ללא הבנה וקבלת עול מלכות שמים וללא אמונה בקיום אלוקים בורא העולם?

הוכחות לחיוב עבודת ה', וגם בלב :

הוכחה שכלית:

כיוון שהאדם מורכב מגוף ונפש. ברור, שכשם שיש מצוות על הגוף – כך יש מצוות על הנפש.

[מצווה על הגוף: תפילין, צדקה, וכדו'. מצוות על הנפש: אהבת ה', לא לשנוא יהודי, וכדו'.]

בנוסף לכך, משפיעה כוונת הלב – על איכות עשיית המצוות המעשיות.

הוכחה מהתורה:

קיימים פסוקים רבים, העוסקים במצוות הלב:

"ואהבת את ה'..." , "לא תחמוד", "לא תיקום", "לא תשנא את אחיך בלבבך" וכדו'.

הוכחה מחז"ל:

ישנם מקורות רבים, העוסקים בחובות הלב:

"רחמנא ליבא בעי", וכן הדרכות מוסריות רבות במסכת אבות, ועוד מקומות רבים. מצוות הלבבות – חיובם תמיד בכל זמן.

משל:

מלך ציווה את עבדו לאסוף כספי מיסים בממלכתו. העבד אסף את הכסף, אך לא ספר אותו, אלא סמך על מה שאמרו לו.

נמשל:

ה' מצווה אותנו לחקור בשכלנו ולברר את אמונתנו, כפי יכולתנו. אדם שמאמין ללא בירור וחקירה, אלא סומך על מה שאומרים לו בלבד – **מועל בתפקידו** ובשליחותו. עבודת ה' בגוף שאין עימה עבודת ה' בלב זו עבודה שאינה שלימה, וה' אינו מקבלה.

משל:

חוזה בכוכבים, חזה שיש בחצר חבירו מטמון, חפר, ומצא מטיל ברזל שחור. לאחר ששטפו ומירקו – גילה שזהו מטיל כסף טהור. ואז ציווה בעה"ב לנקות כך את יתר מטילי הברזל שבחצירו.

נמשל:

רבנו בחיי, מעיד על עצמו שבירר וחקר את מושגי האמונה, כדי שיצאו ברורים וטהורים. וכך צריך כל אדם לעשות עם מושגי האמונה שלו, ולבררם ולזככם.

שאלה: מי צריך, ולמה צריך לעיין בחובות אלו?

תשובה: עונה הרמח"ל: אם בכחך- אל לך להתרשל! כלומר, אם אתה מסוגל ומספיק חכם כדי לעיין בחובות אלו ואינך עושה זאת- תיענש על כך שהזנחת עיון זה.

לסיכום:

–חובת הלבבות זו מצווה תמידית, שנוהגת כל הזמן.

–יש יותר מתרי"ג- יש אין ספור מצוות ללבבות.

–מצוות הלבבות – אנשים לא מודעים אליהן, ולא מקיימים אותן כראוי.

–אדם חייב לחקור ולברר את אמונתו, כפי יכולת שכלו והבנתו.

הרב קוק- מאמר הדור (כותב בתחילת המאה ה-20 לדור החלוצים):

בדורנו יש צורך מיוחד בלימוד אמונה, שכן **אמונה תמימה ופשוטה המבוססת על פחד, כבר לא מספיקה לבני הדור החדש. הדור היום התעלה לרמה גבוהה יותר ולכן דורש הסברים עמוקים יותר לאמונה.** אומנם בני הדור עוד לא הגיעו לשכלול מוסרי ועדיין יש מה לתקן (רובם אינם שומרים מצוות), אבל באופן כללי רמתם המוסרית גבוהה יותר ועל כן אינם מסתפקים ב"הסברים הישנים" – כלומר בהפחדה ודרישה לעבוד את ה' מתוך אמונה תמימה, והם דורשים הסברים עמוקים המתאימים לרמתם ולספקנותם. בעבר היו מעטים גדולי רוח בכל דור וכלל הציבור היה נתון בשפל. בדורות האחרונים גדולי הדור החלו להתמעט וכלל הציבור הולך ומתעלה. הדור הזה אינו מוכשר לתשובה מיראה, (לא יחזור בתשובה מתוך הפחדה) אבל הוא מאוד מוכשר לתשובה מאהבה, אם לא נלמד אמונה לעומק ע"פ דרישות הדור, לא נוכל להתמודד עם השאלות הרוחניות שדורש דורנו.

מהי אמונה ?

שאלה: האם קיים ניגוד בין הכרה (ידיעה) לאמונה?

תשובה: לא קיים ניגוד וישנה השלמה של האמונה על הכרה השכלית, האמונה כוללת את ההכרה השכלית ונמצאת בדרגה רוחנית גבוהה יותר.

השכל האנושי מוגבל ותמיד יהיה לגבי מסקנותיו ספקות. לעומת זאת האמונה היא חיבור נפשי של האדם לרעיון או דבר מסוים באופן וודאי שלא ניתן להטיל בו ספק.

ר' יוסף אלבו, מתוך "ספר העיקרים":

אמונה בדבר מה זה שהאדם "מצייר" ורושם אותו במחשבתו עד שלא יעלה על דעתו לסתור את אותה האמונה גם אם לא יידע להוכיח את אמיתותה.

האמונה הינה מצב נפשי בו לאדם ברור אמיתות האמונה, הוא מאמין במשהו מופשט המוגדר בפנימיותו באופן מובהק גם אם הוא לא יכול להסביר ולהוכיח את הדברים.

האדם קובע את אמונות התורה בנפשו כאמיתות מוחלטות ואח"כ הוא חי את חייו לפיהם.

ר' שניאור זלמן מלאדי, מתוך "ספר התניא" (הנקרא גם "ספר של בינוניים"):

"אמונה" = מלשון "אימון" והרגל. אדם צריך לאמן ולהרגיל את עצמו לראות את מימד הקודש האלוקי בכל דבר שהוא נפגש איתו: אנשים, נוף, יצירה וחכמה אנושית וכו'.

האדם צריך להרגיל את עצמו לחשוב שכל מה שרואה סביבו הם לבושים חיצוניים של המלך ברוך הוא, וכך תמיד יזכור את פנימיות וחיות הדברים שרואה, שבכל דבר יש צד אלוקי פנימי ועל האדם להרגיל את עצמו לראות כך את העולם.

האדמו"ר מליובאוויטש, מתוך "ספר המאמרים":

אמונה מלשון אומן היוצר- אמונה בכך שה' הוא יוצר העולם, אשר ללא התערבותו בעולם והמשך קיומו, העולם לא היה ממשיך להתקיים.

כאשר אומן יוצר כלי – הוא אינו מחדש משהו במהות, אלא רק חידוש טכני וחיצוני בלבד.

ולכן, כאשר, עוזב האומן את הכלי – הכלי ממשיך להתקיים, כיוון שאינו תלוי ביוצרו.

אך, כאשר הקב"ה ברא את העולם, הוא ברא אותו "יש מאין", ולא מתוך חומר גלם קיים, ולכן, מכיוון שהחידוש של הקב"ה ביצירת העולם הוא חידוש מהותי, לכן, כל זמן שהקב"ה ממשיך לחדש את קיום העולם – העולם מתקיים, ואם חלילה יפסיק הקב"ה את חידוש העולם – יתבטל ויפסיק להתקיים.

כשם שהדבר קיים בכלל העולם – כך הוא קיים בכל אדם ובכל אדם נברא באופן פרטי.

כל רגע שהאדם/הנברא קיים בעולם – זה מפני שדבר ה' הניצוץ האלוקי מחיה אותו

מהר"ל מפראג, מתוך "נתיבות עולם"- נתיב האמונה:

"איש אמונים" = איש אמונה נבחן בשני היבטים:

1. מאמין באמונה שלימה וחזקה בהקב"ה [בין אדם למקום].

2. נאמן בכל עסקיו והנהגתו בעולם [בין אדם לחברו].

* ברגע שאדם משנה משהו מאמונתו – כבר יצא מהאמונה.

* אדם צריך להאמין באמונה שלימה וחזקה ואז ראוי לשם: "איש".

"אמר ריש לקיש: כל העונה אמן בכל כוחו...". המהר"ל מפרש שצריך לענות אמן בכל כוחו מעיד על החוזק שבעל האמונה צריך כדי להחזיק באמונתו.

ואדם כזה ראוי שיפתחו בפניו שערי גן עדן, שיש שם את הנטיעות החזקות שנטע שם הקב"ה, וגם אדם זה הוא כמו נטיעה חזקה, כיוון שלא ניתן להזיז אותו מאמונתו.

בעל האמונה ראוי לנטיעות בגן עדן הנטועות חזק וגם הוא בעצמו נטיעה שכזאת.

יש הרבה אנשי חסד, אבל למצוא איש אמונה המאמין באמונה שלמה בה' ונאמן בכל עסקיו והנהגתו עם חברו זה קשה מאוד.

דרך החסד היא רחבה והרבה הולכים בה, אבל האמונה היא דרך צרה כי מי שמשנה משהו קטן באמונתו (לא מחזיק באמונתו ואפילו בדבר קטן) יוצא מדרך האמונה.

י"ג עיקרי האמונה לרמב"ם, מתוך: "ההקדמה לפרק חלק" (מסכת סנהדרין):

הרמב"ם קובע 13 עיקרים עליהם מבוססת האמונה:

1. יש אלוקים והוא מושלם, והוא סיבת כל הדברים
2. האל הוא אחד יוֹיחיד
3. האל ללא גוף ולא עשוי מגוף
4. הוא קודם להכול
5. רק את האל צריך לעבוד ולא שום נברא אחר (עבודת אלילים)
6. האדם יכול להגיע לנבואה (ה' מאציל על נבחריו)
7. אמונה בנבואת משה שנבדלת מכל שאר הנבואות ולא תהיה עוד כמוה
8. התורה נתונה מהשמים
9. התורה מוענקת מאת הבורא כמו שהיא ולא ניתן להוסיף או לגרוע
10. ה' משגיח על כל המתרחש בעולם- יש השגחה
11. יש שכר (מצוות) ועונש (עברות) – ובמיוחד בעולם הבא וכתר
12. אמונה בימות המשיח
13. אמונה בתחיית המתים.

החזו"ן איש- הרב אברהם ישעיהו קרליץ (מתוך: אמונה ובטחון):

האמונה היא מידה כמו שאר מידות האדם (ענווה, רחמים וכו'). יש בעלי מידת אמונה בדרגות שונות (מנמוכה ועד גבוהה).

שאלה: מהי מידת הביטחון?

תשובה: מידת הביטחון היא:

- אמונה שאין מקרה בעולם, הכל מה' – טוב ורע
- כשאדם בסכנה והוא זוכר שאין לה' מעצור מלהושיע
- כאשר האמונה נותנת לאדם אומץ להתמודד עם הקשיים והוא מאמין באפשרות להינצל.
- גם שכבר הרעה קרתה יקבל את הייסורים מה'.
- לא לנסות להתמודד רק עם הנסיבות של הצרה (להיתלות בנציבים ומצילים- בני"א) אלה פשפש במעשיו ויפנה לתשובה כדי לשנות את הרעה.

שאלה: מה ההבדל בין אמונה לביטחון?

תשובה: אמונה וביטחון הם אותו דבר (שורש משותף) רק מנקודות מבט שונות. האמונה היא מבט כללי תאורתי בעוד הביטחון הינו מעשי, כפי שאדם חי בפועל את האמונה בה'

אמונה	ביטחון
מבט כללי	מבט אדם על עצמו
הלכה (בתאוריה)	מעשה (בפועל)

שאלה: מתי נבדקת מידת הביטחון של האדם?

תשובה: בשעת צרה, ברעה, בסכנה, בעת משבר כשקשה לך. קל מאד להיות בביטחון בשעה שאין צרה (בתאוריה להלכה), אבל המבחן האמיתי של מידת הביטחון הוא בשעת צרה כלומר במקרה שדורש ביטחון. בשעה כזאת האדם נבחן האם יפנה אל הביטחון או לתחבולות שווא (דמיונות) אם האדם יעזר בביטחון בשעתו הקשה אז הביטחון יחזק וירפא אותו.

שאלה: כנגד איזו תפיסה יוצא החזון איש?

תשובה: " החזון איש" יוצא כנגד תפיסת החסידים שמתפארים במידת ביטחון בתיאוריה. אך לתפיסתו המבחן לביטחון הוא בהתמודדות בשעת צר בפועל.

שני מקורות תלמודיים:

תלמוד בבלי, מסכת סוטה דף מח עמוד ב:

"אמר רבי יצחק אלו בני אדם שהן מאמינין בהקב"ה דתניא רבי אליעזר הגדול אומר כל מי שיש לו פת בסלו ואומר מה אוכל למחר אינו אלא מקטני אמנה"
"קטני אמנה"- אמונה מוגדרת כביטחון בה' שיעניק שפע ופרנסה לאדם (כפי שעשה עד היום).

תלמוד בבלי, מסכת שב דף לא':

"נשאת ונתת באמונה"- אחת השאלות שהאדם נשאל ב"יום הדין".
האם בעסקיו עם אנשים אחרים נהג בהגינות וביושר (בעסקי היומיום).

טבלת סיכום – מהי אמונה?

מקור	דוגמא	מהי אמונה?
בראשית פרק טו'	למרות שע"פ המציאות זה נראה בלתי אפשרי שלאברהם יהיה זרע, הוא מאמין להבטחתו של ה' שירבה את זרעו	ביטחון, תקווה
תלמוד בבלי, מסכת סוטה	כמו שה' דאג לך לפרנסה עד היום, תבטח בו שידאג לך גם מחר.	ביטחון
תלמוד בבלי מסכת שבת	השאלה הראשונה שהאדם נשאל ב"יום הדין" היא האם התנהג ביושר בין אדם לחברו	יושר מוסרי, הגינות וצדק
ר' יוסף אלבו "ספר העיקרים"	פעולה שהיא חזקה יותר מהשכל. היא חריטת דבר בנפש עד שלא ניתן לסתור אותו בשום דרך. כמו שלא יכולים בשום דרך לשכנע אותך בניגוד למה שראית בעיניך, לדוגמא שהשמש מרובעת.	פעולה של ידיעת האמת
ר' שניאור זלמן מלאדי, ספר התניא"	שהאדם ירגיל את עצמו לראות בכל דבר בעולם לבוש חיצוני של ה' יתברך וכך יזכור תמיד את קיום ה' בפנימיות הדברים בעולם	אמונה מלשון אימון – קביעת משהו כהרגל על ידי חזרה עליו
האדמו"ר שלום בער מליובאוויטש,	במאמר לעומת אומן בשר ודם שלא יוצר "יש מאין" האומן האלוקי מאין" ומקיים הבריאה בכל רגע ורגע את כל הנבראים המתחדשים בכל רגע ורגע (הבריאה כתהליך מתמשך). המציאות החומרית אינה נפרדת מה' - בגלל שזו יצירה "יש מאין" היא זקוקה ליוצר שמחיייה אותה בכל רגע וללא קיום היוצר היא היתה מתבטלת מיד. יוצר "יש	אמונה מלשון אומן יוצר

<p>מהר"ל מפראג, "נתיבות עולם" - נתיב האמונה</p>	<p>ניתן לקרוא 'איש אמונה' רק למי שמקיים את שתי משמעויות המילה אמונה בלי שום פגם קטן. אדם כזה הוא נדיר.</p> <p>איש האמונה צריך 2 דברים: 1. שיאמין באמונה שלימה. 2. שיהיה נאמן (ישר, אמין) בכל עסקיו וענייניו.</p> <p>העונה אמן בכל כוחו- שצריך לענות אמן בכל כוחו מעיד על החוזק שבעל האמונה צריך כדי להחזיק באמונתו.</p>	<p>פעולה מושלמת של ידיעת האמת ללא ספק בקיום האל. וגם יושר והגינות בעסקיו עם בני אדם.</p> <p>האמונה היא דרך צרה כי מי שמשנה משהו קטן באמונתו (לא מחזיק באמונתו אפילו בדבר קטן) יוצא מדרך האמונה.</p>
<p>הרמב"ם, מתוך ההקדמה לפרק "חלק" - פרוש המשנה</p>		<p>פעולה של ידיעת האמת הרמב"ם מונה רשימה של 13 יסודות שצריכים להכלל באמונתו של מאמין מישראל. הרשימה כוללת יסודות לגבי האל והעולם, לגבי התורה ולגבי גמול וגאולה.</p>
<p>החזון אי"ש, מתוך "אמונה וביטחון"</p>	<p>יש מדרגות שונות של אנשים בעלי מידת האמונה (כמו במידות אחרות). עניין הביטחון הוא ההבנה שאין מקרה בעולם והכל מאת ה' . האמונה- תפיסה כללית בתיאוריה. הביטחון- בא מאותו שורש, אך הוא תפיסה ספציפית של האדם לגבי מקרה בפועל ולא בתיאוריה. מבחן מידת הביטחון הוא מבחן התגובה של אדם בעת צרה באמת.</p>	<p>מידה ממידות האדם והיא קשורה בקבלת הנהגת ה' את העולם</p>

כיצד מגיעים לאמונה?

תלמוד בבלי (מתוך: מסכת נידה)

תיאור הוולד (העובר) בבטן אמו ותהליך הלידה עפ"י קטע זה האמונה אינה דבר שיש לחפשו או להשיגו אלא האמונה דבר שטבוע באדם טרם לידתו (נר שדלוק על ראשו, לימוד התורה בבטן האם, הנשמה הטהורה שנתונה בו) ולכן הדרך לאמונה היא הדרך פנימה, כלומר התבוננות האדם בעצמו וגילוי האמונה הטבועה בו.

מדרש הגדול (על ספר בראשית)

המדרש מתאר איך אברהם אבינו (אבי האמונה) שגדל בסביבה של עובדי אלילים, הגיע לאמונה בה' (אל אחד). כל פעם הוא חיפש את הכח העליון והתחיל לעבוד אותו. וכל פעם הוא גילה שיש כח יותר גדול מהכח שאותו עבד (בהתחלה את האדמה... שמש, ירח וכוכבים וכו') עד שהבין שיש אל אחד שאינו נראה אבל מנהיג את הכל.

כמו אדם שמגיע לטירה ולא יכול להיכנס. הוא רואה על הגג תלויה כביסה לייבוש- בגדים בצבע אדום. הוא עושה סיבוב וכשמגיע חזרה להתחלה מגלה שהכביסה התחלפה ועכשיו הבגדים בצבע לבן. בעזרת ההיגיון הוא מסיק שיש משהו בתוך הטירה (ואותו אדם החליף את הכביסה). באותו אופן אברהם הסיק שיש אל המנהל את העולם, בלי שהוא ראה אותו.

שאלה: כיצד מגיעים לאמונה עפ"י המדרש הגדול?

תשובה: התבוננות החוצה ("שוטט בדעתו") והפעלת השכל בשאלת שאלות והסקת מסקנות.

הרב אליהו דסלר, מתוך: "מכתב מאלהו":

ישראל הם מאמינים בני מאמינים תמיד, אך יש מצווה מיוחדת בתורה המחייבת לעסוק תמיד באמונה, והיא הדיבר הראשון: אנכי ה' א-לוקיך".

רק מי שעוסק בתמידות בלימוד ובירור האמונה יידע את האמונה באמת וכך יקיים את מצוות "אני ה' א-לוקיך".

יש 5 דרכים לקיים מצוות העיסוק באמונה:

הדרך הראשונה - הדרך החיצונית: האדם יחנך וירגיל עצמו לעסוק באמונה גם באופן חיצוני, גם בלי כוונה (להגיד "אם ירצה ה'", "בעזרת ה'" וכו' ובתפילה). למרות שאין כוונה - מקיים את ציווי ה'.

הדרך השנייה - דרך ההתבוננות: (פנימית יותר מהקודמת). כשמתבונן בפלאי הבריאה ובעולמו הפנימי (במאבק בין יצר טוב ליצר הרע ותכלית הבריאה של התגברות יצר הטוב).

הדרך השלישית - דרך הקדושה: מחולקת לשלושה גדרים:

1. מידת האמת - מחנך עצמו לומר אמת ומסרב לשקר.
2. שבירת היצר - להתרגל לפרוש גם מדברים המותרים.
3. לעסוק בקדושה לא מתוך מאמץ או כפיה עצמית אלא מתוך דבקות והתלהבות.

הדרך הרביעית - דרך הביטחון: לא דואג לעתידו אלא בוטח בה'. משתחרר מהמבט הטבעי ורואה את השגחת ה' הפרטית בכל.

הדרך החמישית - דרך הדבקות: דבקות גמורה בבורא. "שיויתי ה' לנגדי תמיד" - זה מה שיש לאדם ואין בלתו.

מטבע המחשבה האנושית, האדם יכול לתפוס במחשבתו רק במסגרת המושגים הידועים לו בעזרת החושים או הרגשות שלו.

ולכן כדי שאדם יבין את מהות האמונה. עליו להיפגש איתה, לרכוש אותה ולחוות אותה, אחרת לא ניתן להסביר לו באמת את מהות האמונה..

אמונה ומימוש עצמי:

מאמרו של ר' מנחם מנדל מקוצק:

"אם אני הנני אני משום שאני הנני, ואתה הנך משום שאתה הנך אתה- הרי אני הנני אני ואתה הנך אתה".

הסבר: כאשר כל אדם פועל בהתאם לייעודו בעולם, כך כל אדם יהיה מי שהוא ומה שנועד להיות ויגיע למימוש עצמי.

" אבל אם אני הנני משום שאתה הנך אתה ואתה הנך אתה משום שאני הנני אני- הרי שאני אינני אני ואתה אינך אתה".

הסבר: כאשר אנשים פועלים לפי מה שהחברה מצפה מהם ולא לפי היעוד שלהם, כל אדם לא יהיה מה שנועד להיות ולא יממש את עצמו.

לפי הרבי מקוצק הדרך למימוש עצמי הינה להיות מי שאתה מבלי להיות מושפע ממה שהחברה מצפה שתהיה.

הרב קוק- "בקשת האני העצמי", "מתוך: "אורות הקודש":

האני הפנימי של האדם או של הציבור מתגלים בתוכו לפי ערך הקדושה והאור הא- לוקי שבתוכו.

כלומר, חוסר נאמנות לתכונה העצמית של האדם, גורמת לעזיבת התורה.

אדם מגלה את ה"אני" שלו [האופי הייחודי שלו], ככל שהוא חי יותר בקדושה ובאופן אמיתי, ללא חיקוי של האחר.

אדם הראשון, חטא בכך שהתנכר לעצמיותו, והלך אחרי עצתו של הנחש.

כך חטאו גם הארץ והירח, כאשר התנכרו לעצמיותם, וכך גם חטא עם ישראל, כאשר התנכר לעצמיותו, ועבד עבודות אלילים.

* בעיה קיימת גם במערכת החינוך, כאשר באים מורים ומלמדים דברים חיצוניים, שאינם נוגעים לעצמיותו הפנימית של האדם.

במקום לעסוק ב"אני", וביכולות ובכישרונות הייחודיים של האדם, עוסקים בצדדים חיצוניים יותר.

ולכן, על המחנכים להיות מסוגלים להתבונן בתוכיותו ועצמיותו של התלמידים, ולהתאים את השיח החינוכי והלימוד לפי המידה המתאימה לכל אחד ואחד. ואם אינם עושים זאת דומים הם למי שמשקה אדם צמא בחומץ. האני משתכח ובמצב בו אין אני, אין גם את ה'.

הרב קוק, מתוך: "אורות התורה":

יש אנשים שנטשו את דרך התורה בגלל שבדרך לימוד התורה שלמדו בגדו בתכונה האישית המיוחדת שלהם. לכל אחד יש כישרון מסוים שקשור לתחום מסוים בלימוד תורה. אם האדם מתעקש לעסוק בלימוד שאינו לפי טבעו לעסוק בו, הוא ירגיש התנגדות פנימית ללימוד. אם יימצא את התחום המתאים לו, מיד ירגיש שהתנגדותו ותחושתו הלא טובה מהלימוד נעלמה. תחושת ההתנגדות ללימוד אינה נובעת מהתורה עצמה, אלא מחוסר ההתאמה בין האדם לבין תחום לימוד התורה בו בחר.

הרב שמעון שקופ, מתוך ההקדמה ל"שערי ישר":

מעלתו הרוחנית של האדם נקבעת לפי איך שהוא קולט את ה"אני" שלו, לפי איך שהוא מגדיר את עצמו.

הגדרת ה"אני" של האדם, קיימת בכמה מדרגות נפרט אותן מהמדרגה הנמוכה ביותר לגבוהה ביותר:

1. רק הגוף - האיש הגס והשפל - אני זה גופי והחומר ממנו אני עשוי.
2. גוף וגם הנפש - מי שמרגיש שאני זה גופי ונפשי.
3. גוף נפש גם בני המשפחה - מי שמרגיש שאני זה גם משפחתי.
4. גוף, נפש, משפחה וגם עם ישראל כולו - האיש ההולך ע"פ דרכי התורה - האני כולל גם את כל עם ישראל.
5. גוף, נפש, משפחה, עם ישראל וגם כל העולם כולו - איש השלם - אני זה כל העולמות כולם.

* ככל שאדם מרגיש שה"אני" שלו הוא בדרגה יותר גבוהה, ומרגיש קשור יותר לכל העולם - כך חייו יהיו בעלי משמעות ותוכן גדולים יותר

" אם אין אני לי מי לי, וכשאני לעצמי מה אני" (פרקי אבות) - ראוי לאדם לדאוג לעצמו. אבל אם יצמצם עצמו ל"אני" הצר שלו אז הוא לא נחשב. ראוי לאדם לתפוס את ה"אני" שלו ככולל את הבריאה כולה והוא מסמר קטן בתוכה.

ר' יהודה הלוי, מתוך: "הכוזרי":

הכוזרי שואל: האם לא עדיף ליחיד להתפלל לבד ולהתרכז בתפילתו מאשר להתפלל בציבור?

החבר עונה: יש בתפילה בציבור מספר יתרונות.

א. תפילה בציבור היא לטובת כולם ולא יכולה להזיק לאדם מסוים, כמו תפילת היחיד המתפלל לעצמו ויכול בשל כך להתפלל לרעת חברו.

ב. לעיתים האדם פוגם בתפילתו (בכוונה או בשוגג) וכשמתפלל בציבור יושלם מה שהחסיר ע"י אחרים. כולם זוכים יחדיו לתפילה שלימה.

ג. פעולת ה' בעולם היא כמו הורדת גשם. לפעמים אנשים שאינם ראויים נהנים מהגשם שיורד על האנשים הראויים לגשם שגרים באותו מקום (ולהיפך, לפעמים מי שראוי לא מקבל גשם בגלל שכניו שאינם ראויים).

ד. המתפלל אך ורק בעד עצמו הוא כמו אדם שבשעת מלחמה ממגן רק את ביתו ולא דואג לכלל. הוא מוציא הרבה אנרגיה להגנת ביתו, אך זו לא תספיק. לעומת הדואג לכלל שמוציא מעט על הגנת ביתו ומשתתף עם הכלל בחומות ונהנה מההגנה הכללית (מוציא מעט ומוגן יותר).

כאשר אדם מבין את הקשר שלו אל הכלל - יש לו מוטיבציה ורצון לתרום, ואף למסור את נפשו בעד הכלל, כמו איבר ביחס לגוף.

הרב סולובצ'יק, "בסוד היחיד והיחיד":

איוב ביקש להתפלסף בשאלת סיבת הרוע בעולם. ה' עונה לו: אם אינך יודע את מהות האדם איך תבקש להקשות קושיות על הנהגת העולם? כשהבין איוב את בערותו, ה' גילה לו את הסוד: אומנם לא תבין מדוע יש רע בעולם, אך תוכל להבין את סוד תיקון הייסורים.

כששפעתני עליך מחסדי, אומנם התנהגת ביושר ואף עשית חסד רב וצדקה, אך חסרו לך 2 דברים:

1. מעורבות עם הציבור וסבלו.

2. מעורבות עם היחיד וסבלו.

נתינת צדקה לא מספיקה, צריך להשתתף גם בתפילת הציבור. התפילה היהודית נאמרת בלשון רבים וזהו סודה. עליך להשיג את סוד התפילה המשתפת את הפרט בחוויית הכלל.

רק ע"י תפילת הכלל איוב יכול להיוושע גם מצרותיו הפרטיות.

דרך התפילה שנהג בה איוב - הייתה פרטית, לטובתו האישית ולטובת בני משפחתו,

ואילו דרך התפילה הראויה, היא כללית, בעד היחיד הסובל, ובעד הכלל הסובל.

על האדם לחוש עצמו קשור אל הכלל, ולבקש את טובתו.
כאשר איוב מבין זאת ו"מתפלל בעד רעהו", ונוהג במידת החסד בעד הזולת- אז
ייסוריו באים לקיצם.

אמונה בעם ישראל :

ריה"ל, ספר הכוזרי :

רקע:

ספר הכוזרי הוא ספרו של רבי יהודה הלוי (ריה"ל) הספר עוסק בביסוס עיקרי אמונת ישראל.

הספר מיוסד על הסיפור ההיסטורי כי מלך כוזר היה מנסה להתקרב לאלוקים, והיה משתדל בעבודה זרה הכוזרית עד שחלם חלום בו נאמר לו "כונתך רצויה, אך מעשיך אינם רצויים". המלך החל לדרוש באמת, וקרא לפילוסוף, נוצרי, מוסלמי ויהודי לויכוח דת, שבסופו קיבל על עצמו את הדת היהודית והתגייר וממלכתו הפכה לממלכה יהודית.

פתיחה :

מלך כוזר חולם חלום החוזר לילה אחר לילה ובו מלאך אומר לו: "כונתך רצויה, אך מעשיך אינם רצויים". למרות שהוא מקפיד במצוות דת הכוזרים החלום חוזר שוב ושוב. מלך כוזר יוצא לחפש את המעשה הרצוי.

1. שיחה עם הפילוסוף :

ע"פ הפילוסוף האל הוא מושלם כלומר אין לו רצון (אם היה לו רצון זה אומר שחסר לו משהו).

לכן הוא לא ברא את העולם והאדם (שהיו מאז ומעולם) ואין השגחה ולא אכפת לו מה בני האדם עושים (אם הוא משגיח עליהם זה כאילו לא ידע משהו, וזה לא יתכן).

המלצת הפילוסוף : אין דרך מסוימת, שבה צריך לעבוד את הא-לוה. כל אדם יכול להמציא לו דת ודרך עבודה, כפי רצונו. מה שחשוב – הוא זיכוך הלב וטהרתו, ואז אדם מגיע למדרגות עליונות.

הכוזרי : דברי הפילוסוף הגיוניים ומשכנעים. אבל, אם אין לאל רצון, זה לא עוזר לי- כי בחלום נאמר לי שמעשיי אינם רצויים. כלומר יש מעשה רצוי.

2. שיחה עם הנוצרי:

עקרונות ההשקפה הנוצרית:

- האל ברא את כל הנבראים בעולם בשישה ימים.
- הבורא הוא קדמון לכל דבר, ומשגיח על כל הנבראים.
- יש לבורא רגשות של כעס/רחמים וכדו'.
- הבורא היה קשור לעם ישראל, והתגלה לנביאים.
- בדור האחרון שהיה קשור לעם ישראל, נתגשם האל בעובר בבטנה של בתולה מישראל, ונולד אנושי בנגלה, אך היה אלוהי בנסתר. והוא האב הבן ורוח הקודש. (ישו- דמות שהיא גם אל וגם אדם)
- לאחר שצלבנו היהודים את אותו האיש/האל – התעורר כעס האל עליהם והענישם, ומעתה כל מי שמאמין בדת הנוצרית – הוא "ישראל האמיתי", עם ישראל "ההיסטורי" – אינו עוד "העם הנבחר".

דחיית מלך כוזר את דברי החכם הנוצרי:

- אומר מלך כוזר: דבריד אינם הגיוניים בעליל [האל התגשם והפך לאדם].
אך, איני מאשים אותך, כיוון שראית דברים בעיניך, והאמונה שלך בהם חזקה.
אולם אני איני מחויב לדברים אלה, שאינם הגיוניים, ולא הורגלתי להאמין בהם.

3. שיחה עם המוסלמי:

- מאמין באחדות האל ובבריאת העולם והאדם. האל לא יכול להתגשם בבשר ודם.
ספרנו-הקוראן, הוא דבר האל (אדם לא יכול לחבר ספר כזה). נביאנו- מוחמד הוא חותם הנביאים ומבטל את כל דברי הנביאים שלפניו וקורא לכל האומות לקבל את דתנו. שכר המאמין- תענוגות בגן עדן.

דחיית מלך כוזר את דברי החכם המוסלמי:

- אין זה הגיוני, שכאשר האל כותב ספר דת לכל באי עולם, הוא יכתוב אותו דווקא בערבית.
-לא ניתן לקבל את נבואת מוחמד, המבוססת על חלומות ונביאות של אדם בודד.
צריך לבסס את נבואות הללו על ציבור גדול שראה אותם.

מסקנת מלך כוזר:

נראה שהיהודים הם ההוכחה לכך שיש לאל תורה על פני האדמה. אולי בכל זאת
אבדוק את "הדת הבזויה - שיחה עם החבר (היהודי).

החבר: אני מאמין באלוקי אבותינו שהוציא אותנו ממצריים וכו' (המלווה את עם
ישראל).

הכוזרי: היית צריך להתחיל בכך שהוא האל שברא אותנו, כלומר מבריאת העולם.
החבר: גם משה ואהרון התחילו בכך שהוא אלוקי אבותינו. זה הדבר שמחייב אותנו
היהודים.

הכוזרי: אם כך רק אתם מחוייבים במצוות הדת שלכם.

החבר: נכון, אנחנו ובודדים מאומות העולם שנלווים אלינו (גרים). הן בגלל שהוציא
אותנו ממצריים והן בגלל שהאל התחבר איתנו ובחר בנו כסגולת בני האדם.

הכוזרי: שוב אתה מדבר בחוסר הגיון.

החבר: ישנן דרגות בעולם הטבע הנבדלות זו מזו מבחינה מהותית:

דומם, צומח, חי, בעל שכל (אדם). יש עוד דרגה- דרגה אלוקית: נביא.

והיא אפשרית לכל יהודי ואינה אפשרית לגוי (הוכחה ממשה רבנו), התורה מיועדת
ליהודים כמי שנמצאים במדרגה עליונה.

(הערה (העשרה): הרמב"ם חולק על דעת ריה"ל ועל הגדרתו של היהודים כעם
עליון)

הכוזרי: איך קמה דתכם? כמו תחילת כל דת ע"י יחידים שלאט לאט מפיצים את
הדת להמונים?

החבר: כך קמות דתות המבוססות על השכל, שהותחלו ע"י בן אדם. שלנו קמה
פתאום המכה אחת!

לאחר הוצאת עם שלם באותות ומופתים ברורים לכל (10 המכות, חציית ים סוף, מן
במדבר) ואחרי התקדשות בני ישראל- התגלה להם ה' פנים אל פנים לכל העם וכך
התחילה הדת שלנו. התגלות לכל העם ולא רק ליחידים.

טבלאות סיכום - פתיחה לספר הכוזרי

סיכום שיטות הפילוסוף, הנוצרי והמוסלמי:

המוסלמי	הנוצרי	הפילוסוף	
יש א-ל אחד, קדמון לעולם.	יש אל אחד, אך הוא מתבטא בשלש צורות – השילוש הקדוש (אב, בן, רוח הקודש). האל קדמון לעולם.	האל מושלם ומרומם ולכן אין לו רצונות.	תיאור הא-להים
כן.	כן.	לא – לאל אין רצונות ואין עניין בדברים נמוכים כמו העולם שלנו ולכן לא ייתכן שברא אותו. העולם קדמון.	האם האל ברא את העולם?
יש השגחה של האל והוא נותן שכר ועונש לבני האדם. אסור להתייחס לאל באופן גשמי וכל התיאורים שלו הם רק משל.	יש השגחה של האל ויש לו רצונות מבני האדם. הקשר כל כך ישיר עד שהאל ירד ממש לעולם באופן גשמי, בדמות של אדם (ישו).	אין קשר – האל לא משגיח ולא מתעניין בעולם ובוודאי לא מתגלה לבני האדם - הוא מרומם מכך.	מהו הקשר בין האל לבני האדם?
מתבסס על הפלא שבספר הקוראן – מי שקורא בו רואה שזהו ספר אלוהי.	מתבסס על הניסים המסופרים בתנ"ך ועל גדולתו של ישו.	מתבסס על השכל בלבד.	הבסיס לגישה
צריך הוכחות חזקות כדי לשכנע שאכן ה' דיבר עם בני אדם, כגון ניסים שהתרחשו בפני המון אנשים. ההוכחה מהקוראן לא מספקת ואינה מועילה למי שלא יודע ערבית.	סותר את ההיגיון – קשה להאמין בניסים כאלו, אלא אם כן רואים אותם ישירות.	סותר את החלום, שם נאמר לו כי יש מעשה מסוים שאותו ה' רוצה שיעשה. סימן שה' משגיח ויש לו רצונות מיוחדים מבני אדם.	דחיית הכוזרי

ההבדלים המרכזיים בין היהדות לשאר הדתות:

שאר הדתות (בייחוד הנצרות והאיסלאם)	יהדות	
את כל העולם	רק את עם ישראל בלבד	את מי מחייבת הדת? (פיסקה כ"ז)
על ניסים שאירעו ליחידים.	על ניסים שאירעו להמון רב והסיפור עליהם עבר במסורת של עם שלם, מדור לדור.	על מה הדת מבוססת?
מכיוון שהאל ברא את העולם, יש לשמוע לציוויו.	מכיוון שה' הוציא את עם ישראל ממצרים ויצר איתם קשר ישיר, בשל היותם עם סגולה.	ממה נובעת החובה לקיים את צו הא-ל? (פיסקה כ"ז)
בצורה הדרגתית.	באופן פתאומי – במתן תורה	כיצד נוצרה הדת? (פיסקה פ"א)

רמב"ם, איגרת תימן:

הרמב"ם כותב ליהודי תימן אגרת כאשר הופיע שם נביא שקר, ובעקבותיו גזירות שמד. רמב"ם מסביר כיצד להבחין בין המשיח למתחזה למשיח, ועוסק בנביא ובהוכחה שהוא נביא אמת.

הרמב"ם מחזק אותם להחזיק בתקופה קשה זו ולא לעזוב את דתם.

הרמב"ם קורא לרבנים להזכיר לכל היהודים את יסודות האמונה היהודית ובמרכזם את **מעמד הר סיני** שהיה נס גלוי לזיכרון כל הדורות.

הרמב"ם מזכיר את אזהרת ה' לבל נשכח את הברית שכרתנו איתו בהר סיני. מחזק את אמונתם **ע"י הזכרת העובדה שכל עם ישראל נכח במעמד הר סיני ודיבר עם ה' פנים אל פנים.**

הערה: לדעת הרמב"ם ההוכחה לאמונה בה' היא מעמד הר סיני בו נכחו כל העם, התגלות להמון ולא רק לאדם בודד, הינה הוכחה חד משמעית להימצאות ה' בעולם.

הערה: ההבדל בין הרמב"ם וריה"ל הוא, שריה"ל מוסיף שבמעמד הר סיני עם ישראל נהיה העם הנבחר

מסביר את ההיגיון בכך שהקב"ה עשה את מעמד הר סיני לעיני עם שלם, במקום לשלוח את משה שילמד אותם את עשרת הדברות- כדי שהאמונה בתורה תהיה וודאית, ולא רק על סמך דברי משה. כמו שילד יודע בוודאי מי היא אימו- היא פשוט לראות שהילד יוצא מבטן אימו, אבל לגבי האבא תמיד יש ספק- ואתה מאמין שאבא שלך הוא אבא שלך רק על סמך עדויות וכדו' (וזה הסיבה שכתוב בפסוק "אם לבינה תקרא"- שצריך להתייחסלבינה (התורה) כמו לאמא, שהיא וודאית, ולא כמו לאבא, שהוא עם קצת ספק).

הרב קוק "למהלך האידאות בישראל":

ראשיתו של עם ישראל ברצון ה' להקים ציבור אנושי שלם שישמור את דרך ה' - צדקה ומשפט. כל העולם היה טמא בעבודת אלילים. כדי להוציא את האנושות מהחומריות לא מספיקים יחידים קדושים. צריך עם שלם שיקדש את עצמו ויוביל את האנושות כולה בדרך "האידאה האלוקית" (דרך המוסר והקדושה).

החידוש של עם ישראל: תיקון מדינה שכל חלקי וכל שכבות החברה הולכים בדרך הישר והצדק.

הראי"ה קוק - אגרות הראי"ה, איגרת תקנה':

* שואל הרידב"ז את הרב קוק: כיצד אתה מקרב את הציונים, שהם פושעי ישראל (כיוון שהם אינם מקיימים תורה ומצוות), והרי יש ברכה מיוחדת בתפילת 18, כנגד המינים והמלשינים?

לגבי מה ששאל אותי כבודו מדוע אני מקרב (כלומר בקשר טוב) עם כולם, כולל פושעי ישראל, כדי להחזירם בתשובה, ושכתבתי לו על דרך הרמז שמי שעוסק בפנימיות התורה (חכמת הקבלה) חובה עליו להעלות את הנפולים ולקרב את הרחוקים, וזה נקרא בפי המקובלים "העלאת ניצוצות". ולכאורה ראה בזה סתירה עם ברכת למינים ולמלשינים, וביקש שאענה על דרך הפשט.

* עונה לו הרב קוק: ישנם שני יסודות הקיימים בקדושת ישראל:

1. הסגולה הפנימית – הנשמה האלוקית הקדושה, שנמצאת אצל כל יהודי באשר הוא, ולא ניתן למוחקה או לפגוע בה, גם כאשר התנהגות החיצונית של האדם פועלת כנגד הסגולה הפנימית שבו, עדיין אותה סגולה, הנשמה האלוקית ממשיכה לפועם בתוכו.

2. הבחירה האישית של יהודי, מה לבצע באופן מעשי בתחום התורה והמצוות.

* היסוד של הסגולה הוא הרבה יותר משמעותי וגדול מהיסוד של הבחירה, שאין הוא נעלם אף פעם. אך, כדי שהסגולה תתגלה בפועל, צריך האדם לבחור נכון באופן מעשי בתורה ובמצוות.

* בדורנו, דור הגאולה, בא לידי ביטוי יותר היסוד של הסגולה.

"זוכר חסדי אבות – ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה" – כלומר: הקב"ה מתבונן בסגולה – בברית האבות, וכך מביא את הגאולה, ולא בגלל הבחירה בטוב.

* בדורנו, קיימים אנשים רבים, שאינם מקיימים תורה ומצוות, אך מאיר בהם אור סגולת ישראל.

ולכן, אנשים אלו פועלים במסירות למען עם ישראל וארץ ישראל.

* ישנם שני סוגי אנשים / תלמידי חכמים :

(1) תלמידי חכמים שאין להם כשרון ויכולת להתבונן פנימה, ולחלק בין הסגולה הנשימתית לבין הבחירה המעשית.

(2) תלמיד שיש להם את הכישרון להעמיק ולחלק בין הסגולה לבחירה.

* אם אדם שאין לו את הכשרון הזה, יבוא לקרב "רחוקים" – הוא עלול ללמוד ממעשיהם השליליים. ולכן הקב"ה נוטע בהם הרגשה של שנאה וריחוק כלפי אנשים אלו.

אך, אם תלמיד חכם ששקוע באהבת ה', יבוא לקרב "רחוקים" – הוא מסוגל להתבונן פנימה בסגולה הנשמית שלהם, וכך יקרבים לתורה, ע"י שמעודד את כח הטוב שקיים בהם.

אופן ההשפעה של תלמידי חכמים בעלי כשרון העמקה, על אנשים "רחוקים", בא לידי ביטוי בשלוש דרכים עיקריות:

(1) האדם "הרחוק" – מתקן את מעשיו, מידותיו, ודעותיו [חוזר בתשובה בפועל].

(2) האדם "הרחוק" – קולט אל תוכו גרעין מהאמונה, ובשלב מאוחר יותר של חייו – חוזר בתשובה.

(3) האדם "הרחוק" – סופג אל תוכו גרעין מהאמונה, והדבר בא לידי ביטוי בבנין אחריו, שחוזרים בתשובה.

* דוד המלך ע"ה אומר: "הלא משנאיך ה' אשנא", ופסוק זה מתייחס למינים, שאבדו את סגולת ישראל לגמרי.

אך, בדור שלנו, "בעקבתא דמשיחא" – לא קיימים אנשים כאלה, כיוון שמעיד עליהם הזוהר הקדוש, שהם: "טוב מלגיו וביש מלבר".

* חז"ל המשילו את דורו של המשיח לחמור, ואמרו עליו: "עני ורוכב על חמור". בחמור יש שני דברים סותרים:

(1) יש לו 2 סימני טומאה (יותר מחזיר וגמל).

(2) יש לו קדושה פנימית גדולה מאוד, שראה לידי ביטוי בקדושת "פטר חמור".

וכך הנשמות בדור "עקבתא דמשיחא" – הן נראות מקולקלות כלפי חוץ, אך הן טובות מאוד בפנימיותן.